

PAŹDZIERNIK 2020

MONITOR JAPÓŃSKI

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną Japonii, ze szczególnym naciskiem na aktywność w regionie Europy Środkowo-Wschodniej i w Unii Europejskiej.

dr Marcin Socha

UNIwersYTET ŁÓDZKI

MONITOR JAPOŃSKI

PAŹDZIERNIK 2020

SZCZYT QUAD W TOKIO ORAZ PIERWSZA ZAGRANICZNA WIZYTA SUGI YOSHIHIDE

Jednym z najważniejszych wydarzeń w październiku był szczyt QUAD w Tokio. Przedstawiciele Japonii i Stanów Zjednoczonych wykorzystali spotkanie do promocji Inicjatywy Wolnego i Otwartego Indopacyfiku. Warto również zwrócić uwagę na wizyty premiera Japonii w Wietnamie i Indonezji, których celem jest budowa dobrych relacji z członkami ASEAN.

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

2 października: premier Suga odrzuca kandydaturę sześciu członków Japońskiej Rady Nauki. Japońska Rada Nauki jest ciałem doradczym podlegającym premierowi, w którego skład wchodzi naukowcy reprezentujący najważniejsze instytucje naukowe w kraju. Co trzy lata następuje wymiana połowy składu tej instytucji. Rada Nauki przedstawiła nazwiska 105 kandydatów na nowych członków, lecz sześciu z nich nie otrzymało nominacji premiera. Taka sytuacja nie miała wcześniej miejsca, przez co nowy rząd został oskarżony o próbę ograniczenia wolności akademickiej oraz cenzurowanie poglądów. Naukowcy, których kandydatury odrzucono, wielokrotnie krytykowali politykę premiera Abe Shinzō.

5 października: Japonia szuka alternatywnych rozwiązań obronnych. Japoński rząd próbuje załatać dziurę w systemie obronnym, powstałą po zawieszeniu projektu budowy lądowej instalacji tarczy antyrakietowej. Poprzedni minister obrony Asō Tarō odrzucił projekt z powodu protestów ludności lokalnej. W odpowiedzi Ministerstwo Obrony rozpoczęło badania i konsultacje nad możliwością rozmieszczenia tarczy antyrakietowej na pływających platformach. Eksperci zwracają jednak uwagę, że takie rozwiązanie nie jest w stanie zapewnić ochrony przez 365 dni w roku.

6 października: szczyt QUAD w Tokio. Na początku października w Tokio zorganizowano pierwszy od wybuchu pandemii COVID-19 szczyt bezpieczeństwa QUAD, w którym udział wzięli szefowie dyplomacji

Stanów Zjednoczonych, Indii, Japonii i Australii. Rozmowy dotyczyły rosnącej roli Chin w regionie Azji i Pacyfiku oraz potencjalnych zagrożeń z tym związanych. Przedstawiciele Japonii i Stanów Zjednoczonych wykorzystali szczyt do promocji inicjatywy „Wolnego i Otwartego Indopacyfiku” (FOIP - Free and Open Indo-Pacific), popieranej przez poprzedniego premiera Japonii Abe Shinzō. Obecny premier Suga Yoshihide stwierdził, że inicjatywa jest narzędziem budowy pokoju i dobrobytu w Azji Wschodniej. Członkowie QUAD zgodzili się współpracować w celu promowania inicjatywy na zewnątrz.

9 października: Japonia oferuje wsparcie w dostępie do szczepionki na COVID-19. Japoński minister spraw zagranicznych Motegi Toshimitsu zapowiedział przeznaczenie 130 milionów USD w celu zapewnienia dostępu do szczepionki dla państw rozwijających się. W czerwcu japoński rząd przeznaczył 300 milionów USD dla porozumienia szczepionkowego GAVI.

11 października: japoński minister spraw zagranicznych w Mongolii. Minister Motegi Toshimitsu zapowiedział zwiększenie japońskich inwestycji w Mongolii. Japoński rząd wspiera finansowo projekt budowy nowego lotniska w Ułan Bator. Japonia jest również zainteresowana projektami rozbudowy infrastruktury kolejowej oraz wydobywczej. Minister Motegi zaprosił mongolski rząd do poparcia Inicjatywy Wolnego i Otwartego Indopacyfiku.

13 października: Japonia protestuje przeciwko chińskiej obecności na swoich wodach terytorialnych. W październiku dwie jednostki należące do sił chińskiej Obrony Wybrzeża wpłynęły na wody w pobliżu wysp Senkaku, odmawiając ich opuszczenia pomimo interwencji japońskich jednostek. W efekcie Japonia po raz kolejny złożyła protest na ręce ambasadora Chin w Tokio.

15 października: Japonia rozszerza subsydia dla firm, które chcą „opuścić Chiny”. Władze w Tokio zwiększą wydatki w ramach programu wsparcia dla firm, które rozważają przeniesienie produkcji do innych państw azjatyckich. W ramach programu rząd pokryje 50% wydatków związanych z procesem przeniesienia działalności do jednego z krajów Azji Południowo-Wschodniej. Program dotyczy przedsiębiorstw, które koncentrują swoją produkcję na terenie jednego kraju. Ze wsparcia może więc skorzystać wiele firm działających na terytorium Chin.

17 października: japoński rząd uruchamia kanał poświęcony osobom uprowadzonym przez Koreę Północną. Rząd uruchomił oficjalny kanał w serwisie YouTube, poświęcony osobom uprowadzonym przez reżim Korei Północnej w latach 70. i 80. Nowy premier podkreślił, że kwestia porwań znajduje się na liście priorytetów jego rządu.

18 października: premier Suga wysła symboliczną ofiarę dla świątyni Yasukuni. Podobnie jak jego poprzednik, premier Suga wysłał symboliczną ofiarę, w postaci gałęzi drzewa sakaki, dla kontrowersyjnej świątyni Yasukuni. Gest został natychmiast potępiony przez władze Korei Południowej.

20 października: rozpoczęto prace nad nową Agencją ds. cyfryzacji. W japońskim parlamencie rozpoczęto dyskusje zmierzającą do powołania Agencji ds. Transformacji Cyfrowej. Projekt był jedną z głównych obietnic Sugi Yoshihide przed wyborem na stanowisko premiera. Nowa instytucja będzie zajmować się takimi obszarami jak: cyberbezpieczeństwo, wprowadzenie systemu identyfikacji „My Number”, ujednoczenie systemów informatycznych na poziomie centralnym i lokalnym, ochrona danych osobowych oraz rozwój badań nad polityką cyfrową.

20 października: spotkanie ministrów obrony Japonii i Australii. Japoński minister obrony Kishi Nobuo oraz minister obrony Australii Linda Reynolds podpisali porozumienie, na mocy którego japońskie okręty będą ochraniać jednostki Australijskich Sił Obronnych w przypadku zagrożenia. Porozumienie ma na celu zwiększenie współpracy operacyjnej pomiędzy marynarkami obu państw.

20 października: wizyta premiera Sugi w Wietnamie. Pierwsza oficjalna wizyta zagraniczna nowego japońskiego premiera miała na celu polepszenie relacji z państwami ASEAN. Podczas wizyty w Wietnamie podpisano porozumienie pozwalające na eksport japońskiego uzbrojenia do tego kraju. Japoński przywódca promował inicjatywę Wolnego i Otwartego Indopacyfiku. Premier Suga zapowiedział również, że jego rząd będzie sprzeciwiać się próbom zaostżenia napięć na Morzu Południowochińskim.

21 października: wizyta premiera Sugi w Indonezji. Japoński premier, podczas konferencji prasowej w Dżakarcie ponownie podkreślił konieczność promowania prawa międzynarodowego w rozwiązaniu konfliktów na Morzu Południowochińskim. Suga Yoshihide odniósł się również do zarzutów chińskiego Ministra Spraw Zagranicznych zapewniając, że Japonia i pozostali członkowie QUAD nie mają zamiaru utworzyć azjatyckiej wersji NATO. Japonia i Indonezja pracują nad podpisaniem porozumienia zezwalającego na eksport technologii zbrojeniowych. Tokio pożyczy Indonezji 470 milionów USD w celu zwalczania skutków kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19.

22 października: Chiny krytykują wizytę Sugi w Azji Południowo-Wschodniej. Rząd w Pekinie skrytykował pierwszą zagraniczną podróż japońskiego premiera. Chińskie władze storpedowały inicjatywę Wolnego i Otwartego Indo-Pacyfiku, twierdząc, że Japonia próbuje wciągnąć państwa ASEAN do inicjatywy sterowanej przez Stany Zjednoczone. Zdaniem chińskiego ministra spraw zagranicznych państwa ASEAN

powinny odciąć się od projektu, która może zagrozić regionalnym mechanizmom współpracy międzynarodowej.

23 października: Ishiba ustępuje ze stanowiska lidera frakcji. Ishiba Shigeru poinformował, że ustąpi ze stanowiska lidera frakcji wchodzącej w skład Partii Liberalno-Demokratycznej. Decyzja została podjęta po zajęciu ostatniego miejsca w wyborach na przewodniczącego PLD. Ishiba jest jednym z najgłośniejszych krytyków polityki premiera Abe Shinzō, przez co członkowie jego frakcji nie mogli odgrywać istotnych funkcji politycznych w rządzie. Odejście lidera ma służyć zbliżeniu frakcji z nowym premierem Sugą.

27 października: Japonia przyłącza się do ambitnej polityki klimatycznej. Premier Suga poinformował, że japońska gospodarka będzie neutralna emisyjnie do roku 2050. Poprzedni premier Abe Shinzō deklarował redukcję emisji o 80%. Do zwiększenia planów redukcji CO2 mieli przekonywać minister gospodarki Kajiyama Hiroshi oraz minister środowiska Koizumi Shinjiro. Decyzja jest efektem coraz silniejszych nacisków ze strony społeczności międzynarodowej.

28 października: fala krytyki pod adresem premiera Sugi. Japoński premier został skrytykowany przez większość opozycji w związku z odrzuceniem kandydatury sześciu naukowców, którzy nie zostali powołani do Japońskiej Rady Naukowej. Zdaniem Edano Yukio, lidera największej partii opozycyjnej, odrzucenie kandydatury naukowców krytycznych wobec polityki PLD stanowi pogwałcenie dotychczasowych standardów politycznych.

II. JAPONIA W EUROPIE ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

5 października: Węgry wprowadzają testy kliniczne japońskiego leku Favipravir. W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na leki antywirusowe w Europie Japonia ponownie oferuje dostawy darmowych leków. Największe zainteresowanie można zaobserwować w regionie EŚW. Już w kwietniu węgierskie władze podjęły decyzję o wykorzystaniu favipraviru w terapii leczenia objawów COVID-19. Początkowo lek przekazany przez Japończyków pozwolił na rozpoczęcie testów klinicznych. Co ciekawe Budapeszt przy współpracy z Japonią planuje uruchomienie własnej produkcji leku, co pozwoli na jego szersze zastosowanie.

8 października: uruchomienie eksperymentalnego projektu magazynowania energii w Polsce. W październiku uruchomiono pokazową instalację magazynowania energii, zbudowaną przy elektrowni wiatrowej Bystra. Eksperymentalny magazyn energii został zbudowany przy wykorzystaniu akumulatorów litowo-jonowych oraz akumulatorów

kwasowo-ołowiowych. Instalacja, ma na celu pokazanie nowych możliwości zarządzania produkcją energii odnawialnej. Projekt został zrealizowany dzięki współpracy polskiego Ministerstwa Klimatu oraz japońskiej Organizacji Rozwoju Energetyki i Technologii Przemysłowych (NEDO).

17 października: Japonia wysłała leki antywirusowe na Ukrainę. W październiku ambasador Japonii w Kijowie obiecał udostępnienie Ukrainie ponad 12 000 tabletek favipiraviru, bez konieczności prowadzenia testów klinicznych. Wsparcie przy wykorzystaniu leków antywirusowych, może stać się kolejnym narzędziem budowania pozytywnego wizerunku Japonii w Europie Środkowo-Wschodniej.

19 października: porozumienie Polski i Stanów Zjednoczonych ds. współpracy nuklearnej. Polska i USA zawarły porozumienie dotyczące współpracy w rozwoju programu energetyki jądrowej w naszym kraju. Według nieoficjalnych doniesień medialnych, polski rząd ma zamówić w Stanach technologie energetyczne o wartości 70 mld PLN w ramach budowy pierwszych reaktorów jądrowych. Porozumienie polsko-amerykańskie znacznie zmniejsza szanse innych państw takich jak Japonia, Rosja i Chiny, które także są zainteresowane przetargiem na budowę polskiej elektrowni jądrowej.

20 października: postępowanie w sprawie wyboru doradcy strategicznego CPK. W październiku minął termin składania ofert na doradcę strategicznego Centralnego Portu Komunikacyjnego. Do ostatniego etapu postępowania zostały zakwalifikowane oferty lotnisk Incheon w Seulu i Narita w Tokio. Postępowanie ma zostać zakończone do końca roku.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

3 października: Japońska Federacja Biznesu próbuje zwiększyć liczbę kobiet w radach nadzorczych. Przedstawiciele Nippon Keidanren będą namawiać firmy wchodzące w skład organizacji do zwiększenia udziału kobiet w stanowiskach kierowniczych do 40%. Zaledwie 12% pracowników na stanowiskach kierowniczych w Japonii to kobiety. W opublikowanym w 2019 roku raporcie Światowego Forum Ekonomicznego na temat nierówności płci Japonia zajęła rekordowo niskie 121. miejsce wśród 153 państw.

6 października: Toyota, Hitachi i JR East będą produkować pociągi zasilane wodorem. Trzy japońskie spółki z sektora transportowego będą współpracować przy projekcie budowy pociągów zasilanych wodorem. Pierwsza faza projektu zakłada budowę testowej linii dla składów hybrydowych zasilanych ogniwami wodorowymi oraz akumulatorami.

Pociągi hybrydowe będą rozwijać prędkość do 100 km/h z zasięgiem 140 km.

8 października: Tokyo Gas i budowa terminalu LNG na Filipinach.

Japońska spółka Tokyo Gas będzie uczestniczyć w projekcie budowy nowego terminala LNG na wyspie Luzon. Japońska spółka będzie odpowiedzialna za 20% projektu o wartości 300 milionów USD. Oddanie terminala zaplanowano na rugą połowę 2022 r.

9 października: budowa składowiska odpadów jądrowych na Hokkaido?

Dwa miasta z prefektury Hokkaido jako jedyne uczestniczą w procesie wyboru miejsca nowego miejsca składowania odpadów jądrowych. Ministerstwo Gospodarki od wielu lat próbuje rozwiązać problem braku miejsca składowania odpadów produkowanych w japońskich elektrowniach jądrowych. Programem są zainteresowane miasta, które cierpią z powodu coraz mniejszej populacji oraz liczą na rządowe subsydia płynące z sektora energetyki jądrowej.

20 października: japońskie firmy w walce o cyberbezpieczeństwo.

Japoński rząd planuje uruchomienie specjalnego zespołu do walki z atakami cybernetycznymi. W inicjatywie oprócz przedstawicieli środowiska naukowego weźmie udział 20 japońskich firm w tym Hitachi, NEC, Fujitsu, Mitsubishi Electric, Yokogawa Denki oraz Nippon Telegraph. Badania pokazały, że Japonia nie radzi sobie z atakami cybernetycznymi i musi korzystać z usług zagranicznych spółek.

22 października: Japonia wprowadza ułatwienia dla zagranicznych inwestorów.

Japonia rozważa stworzenie centrum, w którym przedsiębiorstwa finansowe mogłyby składać oficjalne dokumenty związane z prowadzeniem działalności w języku angielskim. Inicjatywa jest częścią strategii mającej na celu przyciągnięcie do Japonii firm sektora finansowego, które zdecydowały się na opuszczenie Hongkongu.

28 października: Ministerstwo Komunikacji przedstawiło plan obniżenia opłat za usługi telekomunikacyjne.

Minister komunikacji Ryota Takeda przedstawił projekt pobudzenia konkurencyjności wśród japońskich dostawców usług telekomunikacyjnych. Plan zakłada ułatwienie procesu zmiany operatora sieci komórkowej oraz promowanie technologii wbudowanego systemu eSIM. Zmniejszenie opłat za korzystanie z telefonów i internetu mobilnego była jedną z obietnic nowego premiera.

31 października: Mitsubishi Heavy zawiesza projekt produkcji japońskich samolotów pasażerskich.

Mitsubishi Heavy Industries wstrzymuje rozwój pierwszego japońskiego odrzutowca pasażerskiego. Powodem zawieszenia projektu jest niepewność co do wielkości popytu na samoloty w dobie pandemii koronawirusa. Mitsubishi Heavy planuje

zmniejszyć roczny budżet programu o 90 procent do około 67 milionów USD.

KOMENTARZ

Jednym z najważniejszych wydarzeń w październiku był szczyt QUAD w Tokio. Przedstawiciele Japonii i Stanów Zjednoczonych wykorzystali spotkanie do promocji inicjatywy „Wolnego i Otwartego Indopacyfiku” (FOIP - Free and Open Indo-Pacific). Członkowie QUAD będą współpracować w celu pozyskania nowych partnerów dla inicjatywy. Przed szczytem Sekretarz Stanu Mike Pompeo rozmawiał z szefami dyplomacji państw należących do QUAD, na temat „złośliwej aktywności Chin w regionie”. Pomimo tego, że pozostali członkowie dialogu powstrzymali się przed antychińskimi komentarzami, szczyt wyraźnie uderzał w interesy Pekinu. Warto również zwrócić uwagę na oznaki zwiastujące pogorszenie relacji Chin z pozostałymi uczestnikami szczytu. W październiku dwie jednostki należące do chińskiej Obrony Wybrzeża wpłynęły na wody w pobliżu wysp Senkaku, odmawiając ich opuszczenia pomimo interwencji japońskich jednostek. Kilka tygodni temu można było zaobserwować wzrost napięcia w pobliżu spornej granicy chińsko-indyjskiej w Himalajach. Relacje gospodarcze Chin z Australią również uległy widocznemu pogorszeniu. Przewaga antychińskich nastrojów może doprowadzić do zwiększenia znaczenia współpracy w ramach QUAD, co zostało zauważone przez chińską administrację. Minister spraw zagranicznych Wang Yi nazwał rozwój dialogu ds. bezpieczeństwa próbą utworzenia azjatyckiej wersji NATO.

Warto również zwrócić uwagę na wyraźną ofensywę nowego premiera ukierunkowaną na budowę dobrych relacji z członkami ASEAN. Premier Suga udał się do Wietnamu i Indonezji, gdzie podpisano szereg porozumień dotyczących współpracy wojskowej i gospodarczej. Japonia zaoferowała Indonezji wsparcie w zwalczaniu efektów pandemii COVID-19. Należy również zauważyć, że rozwój współpracy wojskowej ma wyraźny charakter antychiński. Japoński rząd oferuje państwom ASEAN dostawę sprzętu wojskowego, który może być wykorzystany w celu patrolowania wód na Morzu Południowochińskim. Co więcej, premier Suga otwarcie stwierdził, że jego rząd będzie sprzeciwiać się wszelkim działaniom skutkującym zwiększeniem napięcia w tym regionie. Głównym celem japońskiego rządu podczas obu wizyt była promocja Inicjatywy Wolnego i Otwartego Indopacyfiku, popieranej przez poprzedniego premiera Japonii Abe Shinzō. Suga Yoshihide stwierdził, że program jest narzędziem budowy pokoju i dobrobytu w Azji Wschodniej.

Działania i deklaracje rządowe wyraźnie pokazują coraz silniejsze zaangażowanie Japonii w konflikty na Morzu Południowochińskim, co budzi zaniepokojenie władz w Pekinie. Dodatkowo, warto zwrócić uwagę na rozszerzenie programu subsydiów dla japońskich firm, które planują przeniesienie produkcji do jednego z państw ASEAN, co również należy traktować jako kontynuację polityki antychińskiej. Ofensywa japońskiej polityki zagranicznej nakierowana na ASEAN wywołała zdecydowany sprzeciw ze strony Pekinu. Zdaniem chińskiego MSZ program „Wolnego i Otwartego Indopacyfiku” jest próbą wciągnięcia członków ASEAN do nowego mechanizmu bezpieczeństwa kontrolowanego przez Waszyngton i Tokio. Państwa ASEANu powinny odciąć się od inicjatywy, która może zagrozić regionalnym mechanizmom współpracy międzynarodowej.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

